

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

*Javaslat
Joó András
Református Lelkész munkásságának
Települési és Megyei Értéktárba történő felvételéhez.*

Joó András

1881-1980

Készítette:
Rác László

A handwritten signature in blue ink that reads "Rác László". The signature is written in a cursive style.

Nagydorog 2018.január

**I.
A JAVASLATTEVŐ ADATAI**

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Rác László
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Rác László
Levelezési cím: 2401. Dunaújváros Pf.: 161.
Telefonszám: +36 305379402
E-mail cím: raczlaszlo013@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Joó András Nagytiszteletű Református Lelkész életútja-munkássága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

7044. Nagydorog

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

x települési tájegységi x megyei külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Joó András 1881. Január 31-én született, az akkori Veszprém vármegyei Szilasbalhás településen. Mai helységneve: Fejér megye- Mezőszilas .Időskori fényképe az 1.sz. lapon látható. Apja, Joó András anyja, Eke Julianna szegény paraszti család volt. Gimnáziumot Pápán, teológiát Debrecenben végezte utána Karcag városába (1903) segédlelkészként kezdte meg papi hivatását. Itt ismerte meg Kerekes Vilmát ki később (1908.09.16.) felesége lett élete végéig, boldog, példamutató házasságban éltek. Bekapcsolódott Karcag város polgári életébe is célul tűzte, egy néprajzi-tájmúzeum létrehozását. Elkezdte gyűjteni a még fellelhető népi tárgyakat. Erről pontos listát vezetett . Nevéhez fűződik, 1906.okt.04. a Nagykun Múzeum alapítása. 1908 március lelkészként, Pálfa községben folytatja, majd a Simontornyáról 1914.évben érkezik Nagydorogra. . Lelkészi beiktatása 1914. május 01. nagyszámú hívek részvételével. Vészjósló időszak volt ez a református gyülekezet és az Ő életében is. Az I világháború csatáiban sok család veszítette el hozzátartozóját. Helyt állt és buzdította híveit, mintegy lelki támasza volt a családoknak. Közösségformáló ereje volt . A háború után megalakították a helyi színjátszó kört. Számtalan előadást tartottak. Maga is több nyelven beszélt és állandóan képezte nyelvtudását. 1920-30- as években az Iskolaszék elnöke. Sokat tett a nagydorogi diákok, fiatalok oktatási színvonalának emeléséért. Nevéhez fűződik két harangunk újraöntetése is. Hitoktatás-konfirmációk megszervezése, szinte mindennapi lelkészi feladatok ellátása. Helyi Hangya Szövetkezet alapítója. 1921.évi LIII törvény előírja az elemi iskola 6. osztálya után 21 éves korig a fiuk kötelező jellegű katonai előképzését. 1930-ban a Levente mozgalom helyi vezetője.

Újabb, II. világháborús időszak nehezíti lelkészi munkáját. Háború dúl és ismét családok maradnak apa-fiú nélkül. Rendíthetetlenül végzi feladatát Istentisztelet-esketések-keresztelés-hittan-lelki gondozás-temetések . Mint azt „Pro memoria „ emlékeztető feljegyzésében megemlíti, családokat bújtatott az átvonuló Orosz katonák elől 1944. dec. („*feleségem, napam, **Benkő Teréz** 3dik éve segédkező leány, **Gaál Endréné** tanítóné 2 ikergyermekeivel „,)*

A front elvonulása után újra kellett szerveznie a hittanoktatást, kihívások az új kialakuló társadalmi rendszerrel szemben. Beleveti magát a szervező, közösségformáló munkába. Nevéhez fűződik a helyi selyemhernyó tenyésztés meghonosítása is. Egészen 1953- ig végezte lelkészi munkáját. mint a nagydorogi református gyülekezet lelkipásztora. Soha nem hagyta cserben nyáját, mindenkire volt kedves szava, biztatása. Belőle erőt merített a reménytelen ember is, szuggesztív hatással volt az emberekre. Igazi nagydorogi lokálpatriótává vált. 39 évig szolgálta nyáját, nem akárhogyan ! 1980-március 29-i bekövetkezett haláláig élt 100 évet. Imádott felesége egy hónappal élte túl.

Sírjuk megtalálható Nagydorog Református temető bejáratánál jobbra első sor.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Joó András Nagytiszteletű Református Lelkész példaértékű életútja követésre méltó a mai és az elkövetkező generáció számára is .

Nagy tudású és tudását szívesen átadó, közösségformáló személy volt.

Színjátékos körök előadásai, szintén közösségformáló. **2.sz. melléklet.**

Iskolaszéki elnök, fiatalok nevelése **3.sz. melléklet.**

Levente mozgalom elnöke **4.sz. melléklet.**

Saját feljegyzésében említi személyeket, hogy bújtatta őket. **5.sz. melléklet.**

Karcag város munkásságát méltató levele . Elek György helytörténész. **6.sz.melléklet**

Sírja Nagydorog Református temetőben található. **7.sz. melléklet**

Meghatározó szerepe volt Nagydorog lakosságának a Református hitközösség társadalmi és jellembeli formálásában, egész életútját a vallásnak szentelte.

Összegezve, megállapíthatjuk nemcsak Nagydorog de egész Tolna megye méltán lehet rá büszke !

A fent leírtak alapján méltó helye van a Települési és a Megyei értéktárban.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

1, Dobri István A mi településünk Nagydorog,

2, Elek György Karcag ,helytörténeti levele

3, Rác László fényképek-személyes emlékek.

Pro memoárban említett **Benkő Terézia** Édesanyám volt.

4, Göbolyös Márta, unoka személyes emlékek

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: jelenleg nincs

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:

1, 2.sz. melléklet-Szinjátzó kör 1918. 2db kép

2, 3.sz. melléklet- Jaksa János Bizonyítvány,Joó András aláírása

3, 4.sz. melléklet-Levente mozgalmi fénykép ,középen Joó András

4, 5.sz. melléklet-Pro memoria Joó András feljegyzése

5, 6.sz. Melléklet-Elek György Karcagi helytörténész levele

6, 7.sz. melléklet-Joó András és felesége Kerekes Vilma sírja Nagydorog

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:

1, Surányi Réti Katalin Református Lelkipásztor Nagydorog ajánló levele

2, Göbolyös Márta, unoka ajánló levele

3, Széles Ferencné (Hencz Erzsébet) Református egyháztag ajánló levele

4, dr. Nagy Molnár Miklós etnográfus múzeumigazgató ajánló levele

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Rác László, javaslattevőként kijelentem, hogy hozzájárulok az általam készített fényképek más területen való felhasználásához.

Készítette: 2018.január Nagydorog Rác László

2/a sz. melléklet

2/b sz. melléklet

Gyimesi Vadvirág színmű előadás 1918 évben

Fekvő sor balról: Sárvári József, ..., Galág József

**Első sor balról: ..., Kovács József, Fülöp Istvánné
Borda Mária, Joó András lelkész, Módra Lenke
tanítónő, Látos János, Böröcz Mária, Jaksa János,
Zsebő Mária**

**Második sor balról: Őri József, Bozóti Jánosné
Borbély Mária, Kollár János, Nyirádiné Renkecz
Erzsébet, Imre Károly, Térmeg Mária, Pál János,
Gálné Tóth Éva, Balogh János, Galágné Jaksa
Éva**

**Felső sor balról: Látos Éva, Kovács István, Molnár
Molnár Mária, Sántha István, Bordás Jánosné
Huszár Mária, ..., Vicze János**

3. sz melléklet

ELEMI-ISKOLAI VÉGBIZONYÍTVÁNY.

Taksa János

aki *Nagydorog* községben, *Tulna* vármegyében,
Magyar országban *1901* évi *december* hó *24* n
született és *református* vallású, az elemi iskola mind a hat
évfolyamát az *1908/9* iskolai évtől *1913/14* iskolai év végéig terjedő
időben szabályszerűen elvégezte s ilykép az *1868* évi XXXVIII. t.-c.
1., *48.* és *49.* §-ai által megszabott mindennapi tankötelezettség-
nek eleget tett, ennek időtartama alatt az elemi népiskolában
diszintetes magaviseletet és az elemi népiskolai tantárgyakban
általában *jeles* eredményt tanúsított: írni, olvasni
tud, valamint az *1907.* évi XXVII. t.-c. *19.* §-ának megfelelően mint
magyar anyanyelvű gyermek gondolatait magyarul
előszóban és írásban érthetően ki tudja fejezni.

Nevezett az elemi népiskola évfolyamai közül *mind a*
hat évfolyamot a nagydorogi Rózs-
yi elemi nép-

iskolában végezte.

Minek hiteléül jelen bizonyítvány az *1908.* évi XLVI. t.-c.
7. §-ában foglalt rendelkezésnek megfelelően aláíratott, az iskola
pecsétjével megerősítetett és kiadatott.

Kelt *Nagydorogon 1914 május 26*

Yoo András
isk. n. alelnök

Bely Gyula
iskolafelügyelő.

Kémeth György
igazgató (tanító).

4. sz melléklet

5. sz melléklet

Az első hónapok eseményeit Joó András református lelkipásztor, utólag rögzítette az egyházközség anyakönyvébe:

⁶⁰ „Prómemória!

1944. dec. 2-án szombat reggelre jöttek be az oroszok. Egyelőre megszűnt minden nagyobb fokú egyházi élet. Templomot nyitva kellett tartani, a szomszéd kastélyban lett a főhadiszállás. Községünkben nap-nap után ezrével rajzott az orosz hadsereg egy része, innen kapták a fejérmegyei frontra a kiegészítés egy részét. A kastélyban virágvasárnapig volt a főhadiszállás.

A parochia utcai szobáit is állandóan lefoglalták kórháznak 3 ízben is, majd különféle hivataloknak (patika, őrhely, paksi cigányok (zenészek) pár napig a barisnya).

Lelkipásztort és családját (feleségem, napam, Benkő Teréz 3dik éve segédkező leány, Gaál Endre tanitoné 2 ikergyermekeivel) az udvari szobában megtűrték, kevésbé háborgatták.

1944. dec.3. vasárnap!

Vasárnap reggel 5 órakor északról kaptunk többek között egy ágyulövést, amely templomunk északi oldalának utfelöli utolsó ablakát érte, az ablak balfalazatát bontotta meg. A circa 340 ablakfiókból a fele kitörött a légnymástól. Falpor, mészpör, törmelék a templomot egészen bepiszkította. Ezér is és mert több ízben őrhely is volt a tornyunk, így de. 2-től 1945 virágvasárnapig csupán 4 ízben sikerült vasárnapi istentiszteletet tartani, míg végre virágvasárnap előtti szombaton egy kapitány azt mondta nekem, hogy ezután az istentiszteleteknek okvetlen megkell tartani, amit természetesen örömmel fogadtunk. Előző pár alkalommal tartott istentisztelet is békésen, háborgatás nélkül folyhatott le, sőt néhány kíváncsi orosz is végig hallgatta, nézte.

Temetéssel a folytonos katonai hullámmás miatt egyelőre nem végezhattük, néhány halottak idején a temető eléjük vittük ki a temetőbe.

6 sz. melléklet

Tisztelt Rácz László!

A karcagi Egyházi Hivatalhoz írott levelét Koncz Tibor esperes úr juttatta el hozzám.

Nagy örömmel tölt el, hogy Joó András, egykori karcagi segédlelkész és múzeumalapító munkásságát megyei szintű elismerés és védelem alá kívánják helyezni, azaz megyei értéktárba felvenni javasolják.

Én, mint helytörténész Karcag város századfordulós időszakának feltárása alkalmával „futottam össze” a Joó András nevével és tevékenységével. A kutatás során előkerült adatok alapján mutattam be a fiatal segédlelkész karcagi eredményeit. **Joó András, a múzeumalapító lelkipásztor** című rövid tanulmányomat a 2007. évi Karcagi Kalendárium közölte. (Szerk. Daróczy Erzsébet Karcag, 2007. 134-137.old.) Az adatgyűjtést a korabeli helyi sajtó, valamint az egyházközség anyakönyvei és a Nagykun Múzeum adattárának anyagából végeztem el.

Joó András 1903 szeptemberétől segédlelkészként szolgált a karcagi református gyülekezetben, - az országgyűlési képviselőnek megválasztott Madarász Imre lelkipásztor káplánja volt. Az igen tevékeny Madarász Imre ebben az időszakban vette fel a kapcsolatot a közeli bucsapusztai uradalom református közösségével, s az ottani kis gyülekezetből 1903-ban létrehozta a karcagi egyházközség részeként működő **bucsatelepi leányegyházat**. A ottani lelkési szolgálatot **1904-től káplánja, Joó András** feladatává tette. A több évig tartó gyülekezetépítés eredményeként (már Joó András távozása után) **1912. augusztus 11-én Győry Lajos, a Heves-nagykunsági Református Egyházmegye esperese és Madarász Imre felügyelő lelkész javaslatára a leányegyház presbitériuma kimondta az önálló lelkészség megalapítását Bucsán.** (A bucsai hívek az alapítás alkalmával is szeretettel emlékeztek meg Joó András első lelkipásztorukról.)

A fiatal segédlelkész – számos országos példa nyomán – 1906 őszén megkezdte egy helyi néprajzi múzeum szervezését és anyagának összegyűjtését. A munka szakszerű felügyeletére és értékelésére felvette a kapcsolatot a Nemzeti Múzeum néprajzi osztályával, ahonnan Bátky Zsigmond jött Karcagra megnézni a már beérkezett tárgyakat és tanácsokat adni a további munkához. Az igen értékes (a 2. világháború idején sajnos elpusztult) gyűjtemény gondozására, kiállítására és a múzeumépítő munka folytatására Joó András 1907. április 28-án megalapította a **Nagykun Múzeum Egyesületet**, és ezzel lerakta a ma is működő **Nagykun Múzeum** alapjait. A Múzeum Egyesület elnöki tisztségére a nagy tekintéllyel bíró Madarász Imrét kérte fel. Az ő személye biztosította a helyi értelmiség szélesebb körű támogatását a további munkához. A munka sikeresnek bizonyult, mert Joó András 1907.december 1-jén közzétett beszámolójában már „1.500-nál több, ajándékozás útján nyert” tárgyról tett említést. A tárgyakból a gimnázium épületében kis kiállítást is berendeztek, amelyet vasárnaponként tekinthetett meg a nagyközönség.

Joó András **1908 márciusától** a Fejér és Tolna megyék határán lévő **Pálfa község** gyülekezetének lelkipásztora lett. Még ez év őszén visszatért Karcagra: **1908. szeptember 16-án** feleségül vette Kerekes István földbirtokos, takarékpénztári igazgató leányát, Vilmát. (A két násznagy Szentesi Tóth Kálmán polgármester és Kis József, nyíregyházi járásbíró voltak.)

Karcagon nem feledték el az múzeum-alapítás körüli érdemeit, mert amikor 1912-ben elkészült az új városháza, ősszel a fentebb említett Szentesi Tóth Kálmán polgármester Joó Andrást kérte fel az új épületben tervezett kis múzeum kiállításának berendezésére, amit ő el is vállalt és el is végzett. 1912. december 4-én délután, a néprajzi anyagból összeállított kiállítás megnyitására többek között Madarász Imre is felszólalt. Meleg szavakkal méltatta egykori káplánjának „*a múzeum megalkotása körüli érdemeit, amellyel a mi pátriánkban örök nevet biztosított magának.*” A Nemzeti Múzeum képviselőjében jelen lévő (karcagi születésű) dr. Györffy István néprajztudós a Nemzeti Múzeum vezetőjének elismerését tolmácsolta, maga pedig kifejtette, hogy ismervén a vidéki múzeumokat, „*nyugodtan mondhatja, hogy ezek közül a debreceni és a hódmezővásárhelyi gazdagabb (a karcaginál – E.Gy.) a szegedi is viszonylag szegényebb. Gratulál Joó Andrásnak, hogy ilyen szép múzeummal ajándékozta meg Karcagot.*”

Ez az utolsó jelentősebb esemény Joó András karcagi közéleti munkásságában. Azt tudom még, hogy az Országos Református Lelkészegyesület 1932 augusztusában Karcagon rendezett jubileumi közgyűlésén – mint nagydorogi lelkész - még a gyülekezet vendége volt (190 lelképásztorral együtt), de igazából apósáék halálával megszűntek azok a családi szálak, amik városunkhoz kötötték. Idővel az emléke is megfakult.

A múzeumot a háborús prédálás miatt az 1940-es évek végétől újjászervezték, gyűjteményét újjáépítették. Az akkori igazgató, dr. Péter László az 1930-as évektől nemzetközileg is elismertté lett Györffy István néprajztudós tulajdonította a Nagykun Múzeum alapítását, így az intézmény Györffy István nevet vette fel.

Joó András 1903-1908 közötti karcagi szolgálata idején tehát a bucsai leányegyház gondozásával, önálló gyülekezetté formálásával, valamint a Nagykun Múzeum megalapításával teremtett maradandó értéket.

XXX

Amikor az említett és többször is idézett tanulmányt közzétettem igyekeztem fotót is szerezni Joó Andrásról, de sajnos nem találtam. (Száz esztendő nem kis idő!!!) Később várostörténeti könyvemben (Elek György: Várostörténet ötvenkét tételben. Karcag, 2008.) mindenképp szerettem volna egy fotót a nagytiszteletű úrról. Az itthoni sikertelenség után felhívtam a nagydorogi lelkészi hivatalt, s onnan Bocskorás Bertalan nt. úrtól kaptam (digitálisan) egy csoportképet a nagydorogi presbitériumról. A presbiterek között ott ül a már erősen középkorú Joó András. Ennek a képnek a részletét (ti. a lelképásztor protréját) nagyítottuk ki a kötet számára. Ezt a képet tudom elküldeni (ha megtalálom a gépemen), de feltételezem Önök által eredetiben is elérhető. Amit küldök az a karcagi Nagykun Múzeum első vendégkönyvének a címlapja. Ez a múzeum adattárában található. Érdekessége, hogy a Múzeum Egyesület vezetői – Madarász Imre elvök és Joó András titkár - írták alá.

Tisztelt Rác László!

Kérem értesítsen jó lesz-e így? Ha valamiben tudok szívesen segítek, hiszen Joó András munkássága, akár csak itteni eredményeit tekintve is méltó az elismerésre.

Karcag, 2018. január 19.

Tisztelettel: Elek György

helytörténész

tel. 06 30 227 7801

email: ruzicska.ferenc@gmail.com

A
Nagykun Museum
látogatói.

1907. június 19-én (máj. 19.)

Zsófia
mrs. ideiglenes titkárs

Károly
mrs. ideiglenes titkárs

Károly.

7. sz melléklet

NAGYDOROGI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG
7044 Nagydorog, Kossuth u. 66, tel. 75- 332- 136

AJÁNLÁS ÉRTÉKTÁRBA VALÓ FELVÉTELRE

Joó András református lelkipásztor hosszú ideig volt a Nagydorogi Református Egyházközség hűséges lelkipásztora, sokrétű, értékes munkát végzett. Nagydorog Tolna Megyei életútja, munkássága alapján jó szívvvel javaslom a területi és Megyei értéktárba történő felvételre.

Tisztelettel:

Surányi Réti Katalin
nagydorogi református lelkipásztor

Nagydorog, 2018 január 20

2.

Javaslat

Települési és Megyei Értéktárba történő felvételre.

Joó András, néhai nagyapám életútját közvetlenül is jól ismerem.

Méltán lehet rá büszke Nagydorog lakossága, de egész Tolna Megye.

Soha el nem évülő érdemei, munkássága alapján elfogulatlanul is ajánlom települési(Nagydorog) és Megyei(Tolna Megye) Értéktárba történő felvételét !

Göbolyös Márta

Ajánló: Göbolyös Márta

Ferenczy Noémi-díjas iparművész

Ócsény díszpolgára

1093.Budapest Lónyay u 13/A.

Budapest 2018. Január 25.

3.

Ajánlás

Települési-Megyei Értéktárba történő felvételre

Joó András Nt.Ref. Lelkipásztor 39-évig volt a nagydorogi Református Egyházközösség lelkipásztora. Emberi magatartása-példás családi élete-közösségformáló ereje-hűsége hívei iránt méltán alkalmassá teszi a felvételre.

Személyesen is ismerve életét-munkásságát ,ajánlom felvételét a települési (Nagydorog) és Megyei (Tolna Megye) Értéktárba !

Széles Ferencné

Széles Ferencné (Hencz Erzsébet)
7044.Nagydorog Széchenyi u.13.

Nagydorog 2018. január 25.én.

4.

Györfly István
Nagykun Múzeum
Karcag

Cím: Karcag, Kálvin u. 4.
Telefon: [+36] 59/503-164
E-mail: karcagimuzeum@gmail.com

AJÁNLÁS

A Nagykunságban a XIX-XX. század fordulóján merült fel a múzeum alapításának gondolata. Ekkor már a megye két települése (Jászberény és Tiszafüred) is rendelkezett muzeális gyűjteménnyel. A gondolat 1906-ra érett meg igazán, amelyet a karcagi születésű későbbi jeles néprajztudós Györfly István is lelkesen támogatott. A múzeum szervezésében kitűnő partnere volt az akkor Karcagon tevékenykedő Joó András segédlelkész, aki már korábban elkezdte a múzeum anyagát gyűjteni. Joó András állhatatos szervező és gyűjtőmunkáját jellemzi, hogy 1907 áprilisára – mintegy félév alatt – már több mint 600, többségében néprajzi tárgy került a leendő múzeum birtokába. Ezzel tehát Jász-Nagykun-Szolnok Megyében harmadikként jött létre a karcagi székhelyű „Nagykun Múzeum Egyesület”. Az egyesület munkájának legfőbb szervezője továbbra is Joó András maradt, aki karcagi tartózkodása alatt mindvégig szívügyének tekintette a múzeum működését. Amikor 1913-ban elkerült Karcagról az összegyűjtött tárgyakból álló bemutató látogatható volt, illetve az egyesület működött még néhány évig, ám a két világháború között megpecsételődött sorsa, majd a II. világháború után újra kellett szervezni.

Joó András tehát elévülhetetlen érdemeket szerzett a mai Györfly István Nagykun Múzeum elődjének létrehozásában, illetve a korabeli tárgyak összegyűjtésében ezért is nagy örömmel támogatom és javaslom, hogy Joó András bekerüljön a Tolna Megyei Értéktárba.

Karcag, 2018. január 25.

dr. Nagy Molnár Miklós
etnográfus, múzeumigazgató

5.

Mezőszilasi Református Egyházközség

7017 Mezőszilas Petőfi u. 62. 25 247-479

AJÁNLÁS ÉRTÉKTÁRBA VALÓ FELVÉTELRE

JOÓ ANDRÁS református lelkipásztor hosszú ideig volt a Nagydorogi Református Egyházközség hűséges lelkipásztora, sokrétű, értékes munkát végzett. Jó szívvel ajánlom a községi és megyei értéktárba való felvételre.

Tisztelettel:

NAGY JUDIT

Mezőszilasi református lelkipásztor

Mezőszilas, 2018. január 24.

